

حجاب از منظر استاد شهید مطهری (ره)

حجاب و پوشش و توجه به حریم عفاف و حراست از آن از مهم‌ترین و سودمندترین قانون‌های الزامی آفرینش و از اصیل‌ترین سنگرها برای بانوان در جامعه است، به عبارت روشن‌تر، حجاب و پوشش، سنگر سعادت، پیروزی و رستگاری زنان و جامعه است، که اگر این سنگر آسیب ببیند یا فرو ریزد، عوامل سعادت و پاک‌زیستی آن‌ها از بین می‌رود.

لزوم پوشیدگی زن در برابر مرد بیگانه، یکی از مسائل مهم اسلامی است. با کمال تأسف، دنیای غرب و دنباله‌روهای آنان، این مسئله بسیار مهم اسلامی و اخلاقی را نادیده گرفته و با کمال گستاخی بر ضد آن، گام برمی‌دارند و آن را عامل رکود و واپس‌گیری دانسته‌اند و در دانشگاه‌های خود، دختران دارای پوشش را اخراج می‌کنند، درحالی‌که حجاب، سنگر حفظ عفت و معرف شخصیت زن و جامعه، سنگر حفظ صحیح ارتباطها و رشته‌های اجتماعی و سنگر و دژ خلل‌ناپذیر برای مرزها و شیرازه‌های روابط مختلف بوده و کیان خانه و خانواده را از هرگونه انحراف و گمراهی حفظ می‌کند.

دزدان عفت و غارت‌گران استعمار، برای فریب اذهان و وسیله قرار دادن زنان به عنوان کالا، چنین القاء می‌کنند که:

حجاب؛ سدی بر راه تکامل زنان است؛

حجاب؛ زنان را در زندان حبس کرده و آن‌ها را از تعالی و رشد باز می‌دارد؛

حجاب؛ از توسعه علمی، فکری، هنری و فرهنگی زنان می‌کاهد و ...

در حالی‌که حجاب اسلامی، سنگر محکمی برای استواری زندگی بانوان بوده و پشتوانه نیرومندی برای آن‌ها در راستای توسعه علمی، فکری، هنری و فرهنگی است.

با نگاهی به وضعیت حجاب در ادوار تاریخ و ادیان الهی مشاهده می‌کنیم که ریشه بسیاری از مفاسد اجتماعی، بی‌حجابی و عدم التزام به رعایت این تکلیف دینی است که در نهایت پیامدهای منفی را بر پیکره اجتماع وارد می‌سازد و جامعه را گرفتار تباهی می‌کند، زیرا همواره در طول تاریخ، شکستن حریم عفاف زنان، به عنوان یکی از مهم‌ترین عوامل سقوط تمدن‌های بزرگ بوده است. زن‌بارگی دولت‌مردان به جای تدبیر امور مملکت، هم‌چنین اندیشه حرم‌سراها و جمع‌آوری کنیزان زیبارو، از اهداف اصلی اکثریت پادشاهان در تاریخ بشریت بوده است. در صورتی‌که، تشکیل خانواده و ازدواج، در فرهنگ اسلامی باعث صیانت و حفاظت

اجتماع از انحرافات می‌شود. چنانچه پیامبر اسلام فرمود: «ای گروه جوانان هرکس از شما توانایی ازدواج را دارد بایسته است ازدواج کند زیرا چشم را نگه می‌دارد و فرج را محافظت می‌کند.»
و این را بدانید که:

هر شاخه‌ای که از باغ برون آرد سر در میوه آن طمع کند راهگذر
سیدمنصور طبیبیان، شماره اشتراک: ۵۱۴

ویژگی ذاتی زن و مرد

باید متذکر شویم که زن به‌طور طبیعی گرایش دارد که خود را زیبا و آراسته جلوه کند، هرچند قصد اغوا و فریب مرد را نداشته باشد. آنچه مرد را تهییج و تحریک می‌کند سه چیز است: زیبایی، زیور و حرکات اغواکننده، که در قرآن مجید از آنها به‌عنوان تبرج یاد شده است، ولی زنان معمولاً از این موضوع غافلند و به چیزی به‌جز زیبایی خود فکر نمی‌کنند. گرایش به زیبا جلوه دادن از طرف زن، از یک سو موجب دلپذیر شدن محیط خانواده می‌شود و از سوی دیگر در صورتی که مهار نشود، به‌سان سیلی بنیان‌کن، حیات معنوی انسان را دست‌خوش زوال و نابودی قرار می‌دهد.

هم‌چنین باید گفت حجاب فقط مخصوص زن نیست. مرد هم آن‌جا که احساس کند ظاهرش در جنس مخالف (غیر از همسرش) اثری شهوانی می‌گذارد، باید با تغییر ظاهر، این اثر را از بین ببرد. فرمان حفظ چشم هم مخصوص مرد نیست و زن هم هرجا احساس کند، نگاه به مردی (غیر از همسرش) در او اثر شهوانی می‌گذارد، باید خود را از این نگاه حفظ کند.

در رابطه با این‌که چرا تأکید بر حجاب «زن» است باید گفت: جلوه کردن و خود را زیبا و جذاب نشان دادن، در زن بیش‌تر است. یادمان باشد اسلام نه طرفدار منع شهوت است و نه طرفدار آزاد کردن آن، اسلام، شهوت را قانون‌مند می‌کند.

وجوب حجاب

وجوب حجاب زن، مربوط به چند خبر و روایت ضعیف نیست که بشود در آن خدشه‌ای وارد کرد. قرآن صریحاً به لزوم حجاب برای زنان دستور می‌دهد: «یا ایها النبی قل لا زواجک و بناتک و نساء المؤمنین یدنین علیهن من جلابیهن ذلک ادنی ان یعرفن فلا یؤذین؛^۱ ای پیامبر به زنان و دختران خود و به زنان مؤمن بگو که خویش را به جلاباب و چادر و عبا بپوشانند، این کار به‌خاطر آن‌که به عفت شناخته شوند و کسی متعرض آن‌ها نشود، برای آن‌ها بسیار بهتر است.»

علامه طبرسی در «مجمع‌البیان» ذیل آیه فوق می‌گوید: «جلاباب، عبارت است از روسری که زن، هنگام بیرون رفتن از خانه، به‌وسیله آن سر و صورت خود را می‌پوشاند.»

برگرفته از مقاله‌های:

نصرت جعفری، شماره اشتراک: ۱۹۵۷

فلسفه حجاب

این موضوع یکی از مهم‌ترین مسائلی است که آگاهی از آن می‌تواند موجب تحقق فرهنگ پوشش اسلامی گردد و بدان عمق و معنا بخشد. استاد مطهری پیش از آن که وارد بحث فلسفه پوشش در اسلام شود، ابتدا قدری پیرامون واژه حجاب بحث می‌کند و می‌نویسد: «استعمال کلمه حجاب در مورد پوشش زن یک اصطلاح نسبتاً جدید است. بهتر این بود که این کلمه عوض نمی‌شد و ما همیشه همان کلمه پوشش را به کار می‌بردیم، زیرا چنان که گفتیم، معنی شایع لغت «حجاب»، پرده است و اگر در مورد پوشش به کار برده شود، به اعتبار پشت پرده واقع شدن زن است و همین امر موجب شده، عده زیادی گمان کنند که اسلام خواسته است، زن همیشه پشت پرده و در خانه محبوس باشد و بیرون نرود.»^۲

ایشان در ادامه به واکاوی معنای پوشش (که اسلام برای زنان قرار داده است) می‌پردازد و مقصود اسلام از این واژه را روشن می‌سازد؛ «وظیفه پوشش که اسلام برای زنان مقرر کرده است، بدین معنی نیست که از خانه بیرون نروند. زندانی کردن و حبس زن در اسلام مطرح نیست. در قدیم در برخی کشورها، مثل ایران و هند، چنین چیزهایی وجود داشته است، ولی در اسلام وجود ندارد. پوشش زن در اسلام این است که زن در معاشرت خود با مردان، بدن خود را بیوشاند و به جلوه‌گری و خودنمایی نپردازد. آیات مربوطه همین را ذکر می‌کند و فتوای فقها هم مؤید همین مطلب است.»^۳

شهید مطهری، فلسفه پوشش در اسلام را در چهار مورد بیان نموده و می‌نویسد: «فلسفه پوشش در اسلام به نظر ما چند چیز است: بعضی از آن‌ها جنبه روانی دارد، بعضی جنبه خانه و خانواده، بعضی دیگر جنبه اجتماعی و بعضی مربوط است به بالا بردن احترام زن و جلوگیری از ابتذال او.»^۴ ایشان در ادامه ریشه پوشش و حجاب را مسئله‌ای بنیادی‌تر می‌داند و در مقام بیان تفاوت دیدگاه اسلام و غرب در این باره به صراحت چنین می‌نویسد: «حجاب در اسلام از یک مسئله کلی‌تر و اساسی‌تری ریشه می‌گیرد و آن این است که می‌خواهد انواع التذاذهای جنسی، چه بصری و لمسی و چه نوع دیگر، به محیط خانوادگی و در کادر ازدواج قانونی اختصاص یابد (و) اجتماع منحصرأً برای کار و فعالیت باشد، برخلاف سیستم غربی عصر حاضر که کار و فعالیت را با لذت‌جویی‌های جنسی به هم می‌آمیزد. اسلام می‌خواهد این دو محیط را کاملاً از یکدیگر تفکیک کند.»^۵

برگرفته از مقاله‌های:

حمزه نظریور، شماره اشتراک: ۱۷۲۵

زهرا شیردل داغیانی، شماره اشتراک: ۱۳۹۴۹

تاریخچه حجاب در ادیان گذشته

بنابر گواهی متون تاریخی، حجاب، در اکثر قریب به اتفاق ملت‌ها و آیین‌های جهان، وجود داشته، هرچند در طول تاریخ، فراز و نشیب‌های زیادی را طی کرده و گاهی با اعمال سلیقه حاکمان، تشدید یا تخفیف یافته، ولی هیچ‌گاه به‌طور کامل از بین نرفته است. مورخان به‌ندرت از اقوام بدوی که زنانشان پوشش مناسب نداشتند و یا به‌صورت برهنه در اجتماع ظاهر می‌شدند، یاد می‌کنند.

دانشمندان، تاریخ حجاب و پوشش را به دوران ماقبل تاریخ و عصر حجر نسبت می‌دهند، در کتاب «زن در آینه تاریخ» پس از طرح مفصل علل و عوامل تاریخی حجاب، آمده است: «با توجه به علل ذکر شده و بررسی آثار و نقوش به‌دست آمده، پیدایش حجاب به دوران پیش از مذاهب مربوط می‌شود، از این‌رو عقیده عده‌ای که می‌گویند: «مذهب» موجد حجاب می‌باشد، صحت ندارد، ولی باید پذیرفت که دگرگونی و تکمیل آن بسیار مؤثر بوده است.»^۶

۱- حجاب در یونان و روم باستان:

در «دایرةالمعارف لاروس» درباره پوشش زنان یونان باستان چنین آمده است: «زنان یونانی در دوره‌های گذشته، صورت و اندامشان را تا روی پا می‌پوشاندند. این پوشش که شفاف و بسیار زیبا بود، در جزایر کورس و امرجوس و دیگر جزایر ساخته می‌شد. زنان فنیقی نیز دارای پوششی قرمز بودند. سخن درباره حجاب، در لابه‌لای کلمات قدیمی‌ترین مؤلفین یونانی نیز به چشم می‌خورد، حتی «بنیلوب» (همسر پادشاه «عولیس» فرمانروای ایதாக) نیز باحجاب بوده است. زنان شهر «تیب» دارای حجاب خاصی بودند، بدین صورت که حتی صورتشان را نیز با پارچه می‌پوشاندند. این پارچه دارای دو منفذ بود که جلوی چشمان قرار می‌گرفت تا بتوانند ببینند. در «اسبرطاء» (اسپارته) دختران تا موقع ازدواج آزاد بودند، ولی بعد از ازدواج خود را از چشم مردان می‌پوشاندند. نقش‌هایی که بر جا مانده، حکایت می‌کند که زنان سر را می‌پوشانده، ولی صورت‌هایشان باز بوده است و وقتی به بازار می‌رفتند، بر آنان واجب بوده است که صورت‌هایشان را بپوشانند، خواه باکره و خواه دارای همسر باشند. حجاب در بین زنان سیبری و ساکنان آسیای صغیر و زنان شهر ماد (فارس و عرب) نیز وجود داشته است. زنان رومانی از حجاب شدیدتری برخوردار بوده‌اند، به‌طوری که وقتی از خانه خارج می‌شدند، با چادری بلند، تمام بدن را تا روی پاها می‌پوشاندند و چیزی از برآمدگی‌های بدن مشخص نمی‌شد.»^۷

۲- پوشش زن در ایران باستان:

در مورد پوشش زنان ایران باستان، مطالب زیادی در تاریخ وجود دارد. ویل دورانت درباره پوشش زنان ایران باستان و این که حجاب بسیار سختی در بین آنان رایج بوده است، می‌گوید: «زنان طبقات بالای اجتماع، جرأت آن را نداشتند که جز در تخت روان روپوش‌دار، از خانه بیرون بیایند، هرگز به آنان اجازه داده نمی‌شد که آشکارا با مردان اختلاط کنند، زنان شوهردار حق نداشتند هیچ مردی را، ولو پدر یا برادرشان باشد، ببینند.

در نقش‌هایی که در ایران باستان بر جا مانده، هیچ صورت زن دیده نمی‌شود و نامی از ایشان به نظر نمی‌رسد.^۸

۳- حجاب در ادیان بزرگ الهی:

الف) حجاب در شریعت حضرت ابراهیم(ع)

در آیین مقدس حضرت ابراهیم(ع) مسئله پوشش زنان، حائز اهمیت بوده است. در کتاب تورات چنین می‌خوانیم: «رفقه چشمان خود را بلند کرده و اسحاق را دید و از شتر خود فرود آمد، زیرا از خادم پرسید: این مرد کیست که در صحرا به استقبال ما می‌آید؟ خادم گفت: آقای من است. پس برقع خود را گرفته، خود را پوشانید.»^۹

از این بیان روشن می‌شود که پوشش زن در مقابل نامحرم، در شریعت حضرت ابراهیم(ع) وجود داشته است، زیرا «رفقه» در مقابل اسحاق (که به او نامحرم بود)، از شتر پیاده شد و خود را پوشاند تا چشم اسحاق به او نیفتد.

ب) حجاب در آیین یهود

در «تلمود» که یکی از کتاب‌های مهم دینی، فقه مدون و آیین‌نامه زندگی یهودیان است، در زمینه اصول اخلاقی چنین آمده: «اگر زنی به نقض قانون یهود می‌پرداخت، چنانچه مثلاً بی‌آنکه چیزی بر سر داشت، به میان مردم می‌رفت، یا در شارع عام می‌گشت، یا با هر سنجی از مردان درددل می‌کرد و یا صدایش آن قدر بلند بود که چون در خانه‌اش تکلم می‌نمود، همسایگانش می‌توانستند سخنان او را بشنوند، در آن صورت مرد حق داشت بدون پرداخت مهریه، او را طلاق دهد.»^{۱۰}

ج) حجاب در آیین مسیحیت

در کتاب انجیل آمده است:

«اما می‌خواهم شما بدانید که سر هر مرد، مسیح است و سر زن، مرد و سر مسیح، خدا* هر مردی که سرپوشیده دعا یا نبوت کند سر خود را رسوا می‌نماید* اما هر زنی که سرپوشیده دعا کند، سر خود را رسوا می‌سازد؛ زیرا این چنان است که تراشیده شود. زیرا اگر زن نمی‌پوشد، موی را نیز بُرد و اگر زن را موی بریدن یا تراشیدن قبیح است، باید بیپوشد* زیرا که مرد از زن نیست، بلکه زن از مرد است* و نیز مرد به جهت زن آفریده نشده، بلکه زن برای مرد* از این جهت زن می‌باید عزتی بر سر داشته باشد، به سبب فرشتگان* در دل خود انصاف دهید آیا شایسته است که زن ناپوشیده نزد خدا دعا کند.»^{۱۱} پس در جایی که برای دعا باید سر زن پوشیده باشد، به هنگام روبه‌رو شدن با نامحرم پوشش سر لازم‌تر خواهد بود.

سیده سحر طیبیان، شماره اشتراک: ۸۲۴۵

جایگاه حجاب در ادیان از منظر استاد مطهری(ره)

«سرعت در پوشاندن خود به وسیله برگ‌های درختان بهشتی، ولو به‌طور موقت، بیانگر فطری بودن

پوشش است. بنابراین رعایت حجاب و پوشش اسلامی پاسخی است به ندای درونی فطرت.»^{۱۲}

قدر مسلم این است که قبل از اسلام در میان بعضی ملل حجاب وجود داشته است؛ در ایران باستان، در میان قوم یهود و احتمالاً در هند، حجاب وجود داشته و از آن چه در قانون اسلام آمده، سخت تر بوده است. مردمان سومر، حدود سه هزار سال قبل از میلاد زندگی می کرده اند. زنان آنان روپوشی از روی شانه چپ بر بدن خود می انداختند و مردان، پوشش خود را به کمر می بستند. با توجه به شواهد به دست آمده، می توان گفت علت اصلی آن پوشش، هرگز رهایی از سرما نبوده، بلکه به دلیل حیا و پوشاندن شرمگاه بوده است. «در ایران باستان به تصاویری از بانوان برمی خوریم که علاوه بر لباس، بدن خود را با چادری که شبیه به چادر زن امروز ایران است، می پوشانده اند. اما در جاهلیت عرب، حجاب وجود نداشته و به وسیله اسلام در میان اعراب پیدا شده است.»^{۱۳}

استاد مطهری می نویسد: «جوهر لعل نهر و معتقد است که حجاب از ملل غیرمسلمان مانند روم و ایران به جهان اسلام وارد شده و در هند نیز حجاب سخت و شدیدی حکم فرما بوده است. از گفتار ویل دورانت در جلد دوم تاریخ تمدن نیز برمی آید که حجاب هندی به وسیله ایرانیان مسلمان در هند رواج یافته است. به هر حال مسلم است که حجاب قبل از اسلام در جهان وجود داشته و اسلام مبتکر آن نیست.»^{۱۴}

محمد مهدی بندلی، شماره اشتراک: ۱۴۳۸۳

حجاب از دیدگاه بزرگان

آلفرد هیچکاک، کارگردان برجسته سینما: «من معتقدم زن باید مثل فیلمی پرهیجان و پرانتینک باشد، بدین معنا که ماهیت خود را کم تر نشان دهد و بگذارد مرد برای کشف او، به خود زحمت دهد.»

ژان ژاک روسو، فیلسوف و اندیشمند: «شبیه شدن زنان به مردان، باعث تسلط مردان به آنها می شود.»

فرانتس فانون، جامعه شناس و فیلسوف: «هر چادری که دور انداخته می شود، افق جدیدی را که برای استعمار ممنوع بوده در برابر او می گشاید و پس از دیدن هر چهره بی حجاب، امیدهای حمله ور شدن استعمار ده برابر می شود.»

ادوارد یاکوب، جهان گرد و طبیب: «در بازار ایران به زنانی با چادر برمی خورید که به هنگام صحبت کردن، از طرز تکلم آنها می توان به مقام بلندشان پی برد. زنان ایرانی در خارج شدن از منزل، آزادی بسیار دارند و علی رغم مستور بودن، در همه امور اعمال نفوذ می کنند، حتی در کارهای سیاسی و سقوط برخی حکام و وزرا سرنخ آنها را باید جست.»

چارلی چاپلین، کارگردان و بازیگر کمدی معروف سینما در نامه ای به دخترش: «دخترم هیچ کس و هیچ چیز دیگر را در این جهان نمی توان یافت که شایسته آن باشد که دختری ناخن پای خود را به خاطر آن عریان کند. به گمان من تن عریان تو باید از آن کسی باشد که روح عریانش از آن توست.»

خانم ساجیکور موراتا، دکترای الهیات، اهل ژاپن: «لطافت زن، باحجاب بودن اوست. اصولاً طبع هر انسانی طالب کشف تنوع‌هاست، اگر زنان به شکل امروزی بی‌حجاب باشند. چیزی برای جلب توجه مرد باقی نمی‌ماند.»

سنت سپرین، اسقف کارتاژ: «زنان نباید خود را برای مردان بیارایند، بلکه فقط باید خوشایند خدا باشند و خود را برای خدا پسندیده کنند.»

ترتولیان، مرجع مسیحیت و اسقف اعظم: «زنان عرب خود را طوری می‌پوشاند که تمام چهره‌شان پنهان و فقط یک چشمشان پیداست. بیش‌تر ترجیح می‌دهند که از یک نور کم برخوردار باشند و لذت ببرند تا این‌که در معرض نگاه دیگران باشند. فکر و ذهن خود را از تمام آرایش‌ها و زیورهای که شما را اجیر می‌سازد و در خدمت خود می‌گیرد آزاد کنید. بیهوده است که برای زیباتر به نظر رسیدن خود را خسته کنید. خدا به شما حکم فرموده که پوشیده باشید. شما با روی هم انباشتن موهای سرتان و آویزان کردن تزییناتی به سر و گردنتان قد و وزن‌تان را اضافه می‌کنید و تزیین موی سر و آرایش و تنظیم آن‌ها در آینه فقط از خصوصیات زنانی است که شرم و حیا را از دست داده‌اند.»

خانم گاندی: «ای زنان، اگر آرایش و جلوه‌گری شما فقط به منظور جلب شهوت مردان است، از این کار خودداری کرده و زیر بار چنین خفت و خواری نروید.»

کلمنت، مرجع بزرگ مسیحیت: «زن باید کاملاً در حجاب پوشیده باشد مگر آن‌که در خانه باشد، زیرا فقط لباسی که او می‌پوشاند، می‌تواند از خیره شدن چشم‌ها به سوی او مانع گردد. زن نباید خود را عریان ارائه دهد تا دیگری را با نگاه کردن به صورتش، وادار به گناه کند.»

حسینعلی متقی‌نیا، شماره اشتراک: ۱۷۵۱

آثار و پیامدهای حجاب

۱. فراهم نمودن زمینه فعالیت‌های اجتماعی
با عفاف و خویشتن‌داری می‌توان از هدر رفتن استعدادها، توان‌ها و امکانات جلوگیری کرد و به بالندگی ارزش‌ها یاری نمود.

۲. استحکام خانوادگی

«هر چیزی که موجب تحکیم پیوند خانوادگی و سبب صمیمیت رابطه زوجین گردد، برای کانون خانواده مفید است و در ایجاد آن باید حداکثر کوشش مبذول شود، ... از نظر اجتماع خانوادگی، همسر قانونی شخص از لحاظ روانی، عامل خوشبخت کردن او به شمار می‌رود، درحالی‌که در سیستم آزاد کامیابی، همسر قانونی، رقیب، مزاحم و زندانبان به شمار می‌رود و نتیجه، کانون خانوادگی براساس دشمنی و نفرت پایه‌گذاری می‌شود.... تفاوت جامعه‌ای که روابط جنسی را به محیط خانوادگی و کادر ازدواج قانونی محدود می‌کند، با

اجتماعی که در آن روابط آزاد اجازه داده می‌شود این است که: ازدواج در اجتماع اول، پایان انتظار و محرومیت و در اجتماع دوم، آغاز محرومیت و محدودیت است.^{۱۵}

زن ریحانه و گل و به تعبیری، عطر گل و گیاه خوشبو است. عقل و منطق حکم می‌کند که عطر و بوی خوش را در ظرفی دربسته نگه داریم و هروقت خود نیاز داشتیم، از آن استفاده درست و مطلوب نماییم. ظریفی می‌گفت: زن گوهر گران‌بهایی است که باید برایش محافظ و نگهبان گذاشت. آیا دیده یا شنیده‌اید که یک جواهرفروش در مغازه‌اش را بدون قفل و حفاظ و محافظ رها کند؟! پوشش و حجاب زن، همان قفل و نگهبان نگهدارنده زن است که موجب آرامش و استحکام خانواده می‌گردد.

در کلامی از امیرالمؤمنین علی(ع) آمده است که: «پرسه زدن زن در کوچه و بازار، بسان فرا خواندن نااهلان پلید به حرم زندگی و درون امن خانه است و اگر بتوانی، چنان کن که جز تو را نشناسد. فراتر از حد زن مسئولیتی را به او تحمیل مکن که زن جمال و طراوت زندگی است نه فرمانروای مقتدر. در بزرگداشت و تکریم زن، اندازه نگه‌دار و آن را به خود او محدود ساز و زمینه‌ای فراهم نکن که نسبت به دیگری درخواست بخشش یا کمک کند. اما از تعصب بی‌جا هم بپرهیز که زن پاک و پارسا را هم به شک و پلشتی می‌کشد!»^{۱۶} استاد مطهری در جای دیگر می‌نویسد: «مسئله مهم دیگر، ایجاد پاک‌ترین و صمیمی‌ترین عواطف بین زوجین و برقرار ساختن یگانگی و اتحاد کامل در کانون خانواده است. تأمین این هدف وقتی ممکن است که زوجین از هرگونه استمتاع از غیر همسر یا همسران قانونی چشم‌پوشند، مرد چشم به زن دیگر نداشته باشد و زن نیز درصدد تحریک و جلب توجه کسی جز شوهر خود نباشد و اصل ممنوعیت هر نوع کامیابی جنسی در غیر کادر خانواده حتی قبل از ازدواج هم رعایت گردد.»^{۱۷}

زن و مرد تفاوت‌هایی از حیث جنسیت دارند، عوامل تاریخی، فرهنگی و اجتماعی نیز بر بعضی از این تفاوت‌ها و رفتارها تأثیر می‌گذارد. اگر تفاوت جنسیت‌ها نبود، شاید ضرورت بیش‌تر حفظ حجاب برای خانم‌ها نسبت به مردها مطرح نمی‌شد. در خصوص تفاوت‌های روانی، باز استناد می‌نماییم به نظریه شهید مطهری تا ضرورت حفظ حجاب ملموس‌تر گردد:

«احساسات زن از مرد جوشان‌تر است، زن از مرد سریع‌الهیجان‌تر است؛ یعنی زن در مورد اموری که مورد علاقه یا ترسش باشد زودتر و سریع‌تر تحت تأثیر احساسات خویش قرار می‌گیرد و مرد سردمزاج‌تر از زن است، زن طبعاً به زینت و زیور و جمال و آرایش و مدهای مختلف علاقه زیاد دارد برخلاف مرد. احساسات زن بی‌ثبات‌تر از مرد است، زن از مرد محتاط‌تر، مذهبی‌تر و پرحرف‌تر و ترسو‌تر و تشریفاتی‌تر است، احساسات زن مادرانه است، و این احساسات از دوران کودکی در او نمودار است. علاقه زن به خانواده و توجه ناآگاهانه او به اهمیت کانون خانوادگی بیش از مرد است ...»^{۱۸}

محمد هاتفی، شماره اشتراک: ۱۱۶۲۲

بهزاد رحیمی حسین‌آبادی، شماره اشتراک: ۱۱۴۳۰

حسن میرزایی، شماره اشتراک: ۲۷۷۴

۳. آرامش روحی فرد و جامعه (بهداشت روانی)

از نظر اسلام، محدودیت کامیابی جنسی به محیط خانوادگی و همسران مشروع به بهداشت روانی اجتماع کمک می‌کند.

پایبند نبودن به حجاب، آرامش خانواده و جامعه را برهم زده و به التهاب دامن می‌زند.

۴. پایداری نظام خانواده

رعایت عفاف در رفتار و گفتار، خانواده را سالم و آسیب‌ناپذیر نگه می‌دارد. آیا آنان که با فریب‌کاری، شعار آزادی زن را سر دادند و حجاب را از عفت تفکیک کردند، توانستند با ولنگاری زنان و تشویق مردان هوس‌باز، نظام خانواده را حفظ کنند؟

۵. اصلاح زن شیئی شده

امام خمینی(ره) در توضیح نگرش غربی به زن، نگرش به یک کالا، تعبیر زیبایی دارند. «در خصوص زنان، اسلام هیچ‌گاه مخالف آزادی آن‌ها نبوده است. به‌عکس اسلام با مفهوم زن شیئی شده مخالفت کرده و شرافت و حیثیت را به او بازگردانده است.»

سیده محمد کاظم طبیبیان، شماره اشتراک: ۹۳۱۱

اشکالات وارده بر حجاب

طرفداران برهنگی و کشف حجاب، برای عدم پذیرش حجاب، دست به توجیه و استدلال زده‌اند و اشکالاتی مطرح کرده‌اند که موجب تردیدهایی گشته است از جمله:

۱- برخی می‌گویند انسان چه زن و چه مرد، آزاد آفریده شده و آزادی، مفهوم مقدسی است که همگان طرفدار آنند، ولی حجاب و پوشش اسلامی، زنان را منزوی و پرده‌نشین کرده و از مواهب آزادی محروم نموده است. می‌گویند: خداوند در نهاد بشر غرایز بسیاری از جمله غریزه جنسی نهاده است، که نباید آن‌ها را سرکوب کرد، بلکه باید با کمال آزادی، این غرایز را اشباع نمود وگرنه موجب عقده و بیماری‌های روانی در افراد می‌شود، ولی روشن است که هرچیزی دارای حدی است. قطعاً آزادی دارای حدود مرز است. آزادی‌ای مقدس است که ضرر و زیان به دیگران نرساند.

۲- بعضی دیگر می‌گویند: زنان نیمی از جامعه هستند و باید دوش به دوش مردان به کارهای فرهنگی، سیاسی، اقتصادی و ... بپردازند. حجاب عامل مهمی برای به‌انزوا کشیدن نیمی از جامعه است، حجاب دست‌وپاگیر بوده و زنان را از فعالیت‌های فرهنگی، اقتصادی و ... باز می‌دارد.

در جواب باید گفت حجاب به معنی پرده‌نشینی نیست، بلکه به معنی پوشش معتدل است و زنان را از تلاش در صحنه‌های کار و فعالیت باز نمی‌دارد.

استاد مطهری در این زمینه می‌گوید: «یکی از ایراداتی که بر حجاب گرفته‌اند این است که موجب سلب حق آزادی (که یک حق طبیعی بشری است)، می‌گردد و نوعی توهین به حیثیت انسانی زن به‌شمار می‌رود. می‌گویند احترام به حیثیت و شرف انسانی، یکی از مواد اعلامیه حقوق بشر است. استاد در پاسخ می‌گوید: فرق است بین زندانی کردن زن در خانه و موظف دانستن به این که وقتی می‌خواهد با مرد بیگانه مواجه شود، پوشیده باشد. در اسلام، محبوس و اسیر کردن زن وجود ندارد. حجاب در اسلام وظیفه‌ای است که بر عهده زن نهاده شده تا هنگام معاشرت و برخورد با مرد، کیفیت خاصی را در لباس پوشیدن مراعات کند. پوشیده بودن زن در همان حدودی که اسلام تعیین کرده است، موجب کرامت و احترام بیش‌تر به اوست، زیرا او را از تعرض افراد فاقد اخلاق، مصون می‌دارد. شرافت زن اقتضا می‌کند، هنگامی که از خانه بیرون می‌رود، متین، سنگین و باوقار باشد. در طرز رفتار و لباس پوشیدنش هیچ‌گونه عمدی که، باعث تحریک و تهییج شود، به‌کار نبرد. عملاً مرد را به سوی خود دعوت نکند، زبان‌دار لباس نپوشد، زبان‌دار راه نرود، زبان‌دار و معنی‌دار به سخن خود آهنگ ندهد.

آری اگر کسی بگوید زن را باید در خانه حبس و در را به رویش قفل کرد و به هیچ‌وجه اجازه بیرون رفتن از خانه را به او نداد، البته این با آزادی طبیعی، حیثیت انسانی و حقوق خدادادی زن منافات دارد. چنین چیزی در حجاب‌های غیر اسلام بوده است ولی در اسلام نبوده و نیست.»

ریحانه حیدری، شماره اشتراک: ۱۲۳۶۷

روش‌های کاربردی ترویج فرهنگ حجاب در جامعه:

۱- تقویت ایمان و اعتقاد دینی

در زنان مسلمان باید ایمان عمیق ایجاد شود، زنی که دل به حق داده و اندیشه به خدا سپرده و فرجام زندگی دنیوی‌اش را پذیرفته، چطور حاضر می‌شود خودآرایی و خودنمایی کند و خود را در معرض نگاه‌های آلوده قرار دهد و زمینه‌های تلذذ و فسادآفرینی را به‌وجود آورد؟ بنابراین اولین گام و حرکت اصولی در ترویج فرهنگ حجاب، آشنایی کامل با دین و تقویت اعتقادات اسلامی در بین افراد جامعه، علی‌الخصوص بانوان محترم می‌باشد. اگر ما دین و ایمان را به معنای واقعی آن در بانوان مستحکم کنیم، دیگر مشکلی تحت عنوان بدحجابی در جامعه اسلامی نخواهیم داشت، برای نمونه، توصیه قرآن کریم به بانوان را بخوانیم که می‌گوید:

«يا ايها النبي قل لآزواجك و بناتك و نساء المؤمنین یدنین علیهن من جلابیهن؛^{۱۹} ای پیامبر! به زنان و دخترانت و

به زنان مؤمنین بگو خود را با «جَلَبَاب» بپوشانند.»

اکثر مفسرین و اهل لغت، جلاباب را به معنای چادر و عبا تفسیر و معنا کرده‌اند.

هم‌چنین خداوند در آیه دیگری از قرآن کریم به زنان صدر اسلام و تمامی زنان آینده، این‌گونه سفارش

می‌کند که:

«وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَةِ الْأُولَى؛^{۲۰} در خانه‌های خود باشید و همانند دوره جاهلیت پیشین، آرایش و خودنمایی نکنید.»

۲- احیای فرهنگ اصیل اسلامی

احیای ارزش‌های اصیل اسلامی و فراخوانی زن مسلمان به تعقل و دریافتن ارزش‌ها و آفریدن روح تعبد و تعهد در او، نقش مهمی در ترویج فرهنگ حجاب خواهد داشت. زن مؤمن باید به آنچه اسلام به‌عنوان ارزش بدان می‌نگرد، باور داشته باشد و بداند که شخصیت و عظمت او در گرو روح بلند، اندیشه والا، قلب پاک و جان پیراسته از آلودگی است که او را به روشی انسانی و منشی اسلامی فرا خواهد خواند و بداند تن آرایه بسته و ظاهر فریبنده، هرگز نمایش‌گر شخصیت او نیست. در روایتی از پیامبر اکرم (ص) نقل شده است که فرمودند: «دو گروه از اهل آتشند که من آن‌ها را ندیدم. گروهی که تازیانه‌هایی همانند دم گاو دارند و به انسان‌ها می‌زنند و زانی که در عین پوشیدگی برهنه‌اند (لباس‌های نازک و بدن‌نما می‌پوشند)، هوس‌باز و دل‌فریبند، موهای آن‌ها همانند کوهان شتر جلوه‌گر است. این‌ها وارد بهشت نمی‌شوند و بوی آن‌ها هم استشمام نمی‌کنند، اگرچه بوی بهشت از مسیر بسیار دور استشمام می‌شود.»^{۲۱}

۳- شناساندن و معرفی الگوهای والا در زمینه حجاب

الگوها در ساختار روحی و رفتاری انسان، نقش مهمی ایفا می‌کنند. متأسفانه زن مسلمان آن‌چنان‌که بایسته و شایسته است با چهره‌های بلند تاریخ اسلام آشنا نیست، زندگانی زنان نام‌آوری هم‌چون حضرت مریم (س)، حضرت زهرا (س)، حضرت زینب (س)، پیام‌آور عاشورا و دیگر چهره‌های والای تاریخ گذشته و معاصر، برای زن مسلمان الگو است تا بنگرند چه‌سان با حفظ هویت، شخصیت و وقار و متانت می‌توانند در جامعه حضور پیدا کرده و ایفای نقش نمایند و از آن‌جایی که انسان فطرتاً الگوگزین و الگوپذیر است، دادن الگوهای مناسب، قدمی مهم در ترویج فرهنگ حجاب خواهد بود. فاطمه زهرا (س)، مظهر عفاف و سرور تمامی زنان مسلمان فرمود: «بهترین زنان، زنی است که مردی را نبیند و مردی او را نبیند.»^{۲۲} حضرت زهرا (س) در عرصه اجتماع، با ابهت، آزر و متانت شگرفی قدم برمی‌داشت و برای همگان راه رفتن او، گام زدن رسول‌الله (ص) را به یاد می‌آورد.^{۲۳}

هم‌چنین آن بانوی بزرگوار در وصیت خویش به همسرش می‌فرماید: «برای من تابوتی تهیه کن که در موقع حمل جنازه، بدنم پیدا نباشد و طرز ساختمانش چنین و چنان باشد.»^{۲۴}

۴- کتب درسی

قدم مؤثر و عملی دیگر در ترویج فرهنگ حجاب، گنجاندن مطالب مهم در زمینه حجاب در کتب درسی دوره‌های ابتدایی، راهنمایی، دبیرستان و دانشگاه می‌باشد. در کشور ما جمع نیروهای محصل اعم از دانش‌آموز یا دانشجوی بالغ بر بیست میلیون نفر می‌باشند و این یعنی حدود یک سوم کل افراد جامعه، پس بر مجریان تعلیم و تربیت کشور واجب است که جهت حفظ ارزش‌های اسلام و اشاعه فرهنگ حجاب به نسل نو

اقدامات جدی‌تر از خود نشان دهند، البته تعیین محتوای مطالب با توجه به ظرفیت‌های درک و فهم و براساس سن و سال، بر عهده کارشناسان تعلیم و تربیت و اساتید حوزه و دانشگاه می‌باشد.

برگرفته از مقاله‌های:

سیدمنصور طیبیان، شماره اشتراک: ۵۱۴

محمدحسین مردانی نوکنده، شماره اشتراک: ۲۹۲۹

۵- پرورش صحیح تمایل جنسی

اسلام با روش‌های عملی، موجبات اختفاء تمایل جنسی کودکان را فراهم ساخته و کودکان را از شش سال به بالا از هرگونه عمل مهیجی که باعث تحریک تمایل جنسی شود، دور نگه داشته و پدران و مادران را به ایجاد محیط مساعد برای پنهان نگه داشتن تمایل جنسی آنان مکلف نموده است. لذا در روایات بسیاری به والدین توصیه شده که بستر خواب پسر و دختر و کلاً فرزندان را از هم جدا کنید. امام باقر(ع) می‌فرماید: «بایستی بستر خواب پسر بچه ده ساله را از زن‌ها جدا کنید.» حضرت علی(ع) در این رابطه می‌فرماید: «وقتی دختر بچه هفت ساله شد، مرد نامحرم حق ندارد او را ببوسد و هم‌چنین نمی‌تواند او را در آغوش بگیرد.»

قرآن کریم برای این که رابطه زناشویی والدین، زمینه‌ای برای انحراف فرزندان نشود، دستورهای مؤکدی در مورد وارد شدن به اتاق پدر و مادر صادر نموده است. دیدن مناظر مهیج و شهوت‌انگیز، باعث پیش افتادن زمان بلوغ فرزندان شده و بلوغ زودرس خسارت جبران‌ناپذیری بر روح و جسم و دین و ایمان و آینده آن‌ها وارد می‌آورد. کودکانی که در محیط بی‌عفتی و شرایط تهییج شهوت، تربیت می‌شوند، پس از بلوغ به عوارض مختلف روحی و جسمی دچار می‌شوند و گاه تا مرز جنون پیش می‌روند.

گوهر شرم و حیا، زینت‌بخش صدف وجود زن است. رسول اکرم(ص) می‌فرماید:

«بدترین زنان شما زنی است که کم‌حیا، ترش‌رو، زبان‌دراز و بدزبان باشد.»^{۲۵}

و هم‌چنین می‌فرماید: «زن باید آینه پاکیزگی و آرامش و سازگاری باشد. بدترین زنان شما، زن ناپاکیزه،

لجباز و سرکش است.»^{۲۶}

نگار بخشی، شماره اشتراک: ۲۴۲۵

چادر، حجاب برتر

اما علی‌رغم همه قراین دینی بعضی افراد مغرض و جاهل، به مقدسات دینی ما، از جمله چادر اهانت می‌کنند و با طرح موضوعاتی مثل، کراهت لباس مشکی در اسلام، سعی در پیاده نمودن نیات مغرضانه و گاه جاهلانۀ خود دارند.

در این جا جهت رفع ابهام از اذهان، به حدیثی از امام صادق(ع) اشاره می‌شود.

«پوشیدن لباس سیاه کراهت دارد، مگر در سه چیز که عبارتند از: کفش، عمامه و کسا (کسا به لباس بزرگ مثل عبا، چادر و امثال آن گویند)»^{۲۷}

علاوه بر این، فتوای مراجع عالی قدر هم چون رهبر معظم انقلاب، فاضل لنکرانی، تبریزی، مکارم شیرازی، مظاهری و صافی گلپایگانی هم، مبنی بر بی‌اشکال بودن چادر مشکی می‌باشد.

عده‌ای هم با حربه دیگری، وارد میدان شده‌اند که، رنگ مشکی موجب ناراحتی‌های روانی و افسردگی می‌گردد.

با مطالعه روان‌شناسی رنگ‌ها، متوجه این موضوع می‌شویم که رنگ مشکی، نمایانگر مرز مطلق است، لذا چادر مشکی برای مشخص کردن مرزها و حریم‌های اجتماعی است و کسی که چادر مشکی به سر می‌کند، با وقار و متانت و ابهت، قدم به عرصه جامعه می‌گذارد و با این نوع پوشش، اجازه ورود به حریم پاک و خصوصی خود را نمی‌دهد.

پس زنان فهیم و روشن فکر جامعه ما، به تاسی از بزرگ زن عالم، حضرت زهرا(س) و به مدد علم و آگاهی خود، به راز حجاب برتر پی برده‌اند و برای حفظ حرمت خود و سالم‌سازی محیط اجتماعی و جلوگیری از رواج فساد، حجاب برتر را برمی‌گزینند و با ابهت و شکوه در صحنه اجتماع حضور می‌یابند و پس از انجام مسئولیت‌های اجتماعی روزانه خود، با قلبی آرام و فکری آزاد به خانه برمی‌گردند و با پوشیدن بهترین لباس‌ها و جذاب‌ترین رنگ‌ها، طراوت، زیبایی، گرمی و شادابی را به اهل خانه تقدیم می‌نمایند و با کمال افتخار اعلام می‌کنند که امانت وجودم را در صدف محکم چادر مشکی، بدون دستبرد نگاه‌های آلوده، برای محارم خود برگرداندم.

به قول اقبال لاهوری: «زن مسلمان حافظ ناموس و مرد آزما و مرد آفرین است، بانوی مسلمان، حافظ شرف و حرمت جامعه و پاسدار ناموس و اعتبار خانواده است، زن در اسلام، زنده، سازنده و رونده است و او همه این موفقیتهای را مدیون لباس رزم زن؛ یعنی عفت و طهارت و حجاب می‌داند.»^{۲۸}

و حسن ختام سخن این که رهبر معظم انقلاب می‌فرمایند:

«چادر هم بهترین نوع حجاب است و هم یک نشانه ملی ماست که هیچ منافاتی با هیچ نوع تحرکی از زن ندارد، اگر واقعاً کار اجتماعی، سیاسی و فکری به معنای تحرک باشد، لباس رسمی زن می‌تواند، چادر باشد که بهترین نوع حجاب است.»^{۲۹}

اکرم نیساری تبریزی، شماره اشتراک: ۱۳۹۰۰

***

● پی‌نوشت‌ها:

۱. احزاب (۳۳) آیه ۵۹.
۲. مرتضی مطهری، مجموعه آثار، ج ۱۹، ص ۴۳۷.

۳. همان، ص ۴۳۰.
۴. همان، ص ۴۳۳.
۵. همان.
۶. علی‌اکبر علویقی، زن در آینه تاریخ؛ اگر منظور نویسنده این است که حجاب یک امر فطری است و بر اثر یک رسم اکتسابی به وجود نیامده، ما هم قبول داریم، ولی نمی‌توان پذیرفت دین موجد حجاب نبوده است؛ زیرا اولاً دوران پیش از مذاهب، پیش‌فرض باطلی است. چون بنابر آموزه‌های دینی، اولین انسان خود پیامبر و دارای مذهب بوده است، ثانیاً اگر حجاب را جزئی از تعلیمات مذهب بدانیم، به فطری بودن آن نقصی وارد نکرده‌ایم، زیرا تعلیم دین با فطرت انسان هماهنگی کامل دارد، چنان‌چه آیه ۳۰ سوره روم بدان اشاره دارد.
۷. به نقل از دایرةالمعارف القرن العشرين، ص ۱۹۲۳.
۸. همان، ص ۴۳۴.
۹. السیرة الحلییه، ج ۲، ص ۲۳۴.
۱۰. ویل دورانت، تاریخ تمدن، ج ۴، ص ۴۶۱.
۱۱. رساله پولس به قُرتیان اول، باب ۱۱، آیه ۳ تا ۱۴.
۱۲. فاطمه قاضی، زن، صدف آفرینش، ص ۱۴۰.
۱۳. مرتضی علانی، داستان‌های حجاب، ص ۱۴.
۱۴. مرتضی مطهری، مسئله حجاب، ص ۲۷.
۱۵. همان، ص ۷۲ - ۷۵.
۱۶. نهج البلاغه سیدجمال‌الدین دین‌پور، ترجمه نامه سی و یکم (فرزندم چنین باش)، ص ۴۹.
۱۷. مرتضی مطهری، مسئله حجاب، ص ۷۶.
۱۸. مرتضی مطهری، نظام حقوق زن در اسلام، ص ۱۷۴ و ۱۷۵.
۱۹. احزاب (۳۳) آیه ۵۹.
۲۰. همان، آیه ۳۳.
۲۱. صحیح مسلم، ج ۳، ص ۱۶۸۰.
۲۲. حلیة الاولیاء، ج ۲، ص ۴۰.
۲۳. فتحیه فتاحی‌زاده، حجاب از دیدگاه قرآن و سنت، ص ۱۳۲.
۲۴. همان، ص ۱۳۳.
۲۵. بحارالانوار، ج ۱۰۳، ص ۲۴۰.
۲۶. وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۱۹.
۲۷. همان، ج ۳، ص ۲۷۹ به نقل از اسدالله محمدی‌نیا، فلسفه چادر، ص ۵۱.
۲۸. ایران سلیمانی، ویژه‌نامه همایش شکات، ص ۳۹.
۲۹. محمدی‌نیا، ص ۳۵.